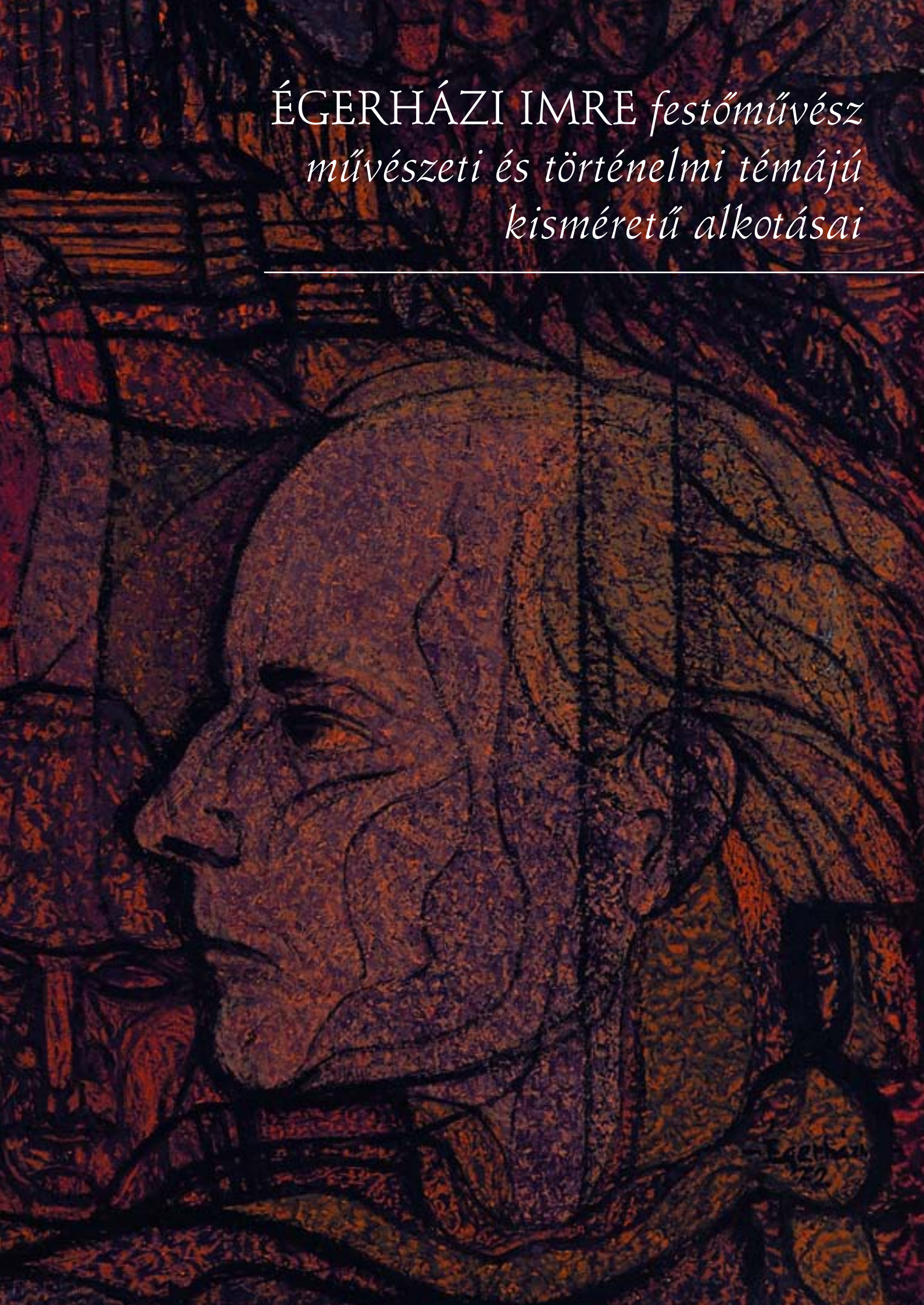


ÉGERHÁZI IMRE *festőművész*  
*művészeti és történelmi témájú*  
*kisméretű alkotásai*

---



A katalógus Égerházi Imre 2006. május 8-án az Uránia Nemzeti Filmszínházban megnyitott emlékkiállításának alkalmából került kiadásra.

A kiállítás és a kiadvány anyagát összeállította: Égerházi Attila

[www.egerhaziimre.hu](http://www.egerhaziimre.hu)



Uránia Nemzeti Filmszínház  
1088 Budapest, Rákóczi út 21.

GRAMY.

Megnyitó: 2006. május 8. 18.00 óra.

A kiállítás megtekinthető május 21-ig minden nap  
10-től 21 óráig.

A megnyitó programja:

- A kiállítást megnyitja BAKOS EDIT, az Uránia Nemzeti Filmszínház ügyvezető igazgatója.
- Égerházi Imrét szülővárosának – Hajdúhadház – polgármestere BÉRES LÁSZLÓ méltatja.
- *Hogy festett édesapám?* – Égerházi Attila mesél.
- KAUTZKY ARMAND színművész Égerházi Imre írásaiból ad elő részleteket.
- Improvizációk Bartók nyomán KOVÁCS ZOLTÁN zongoraművész (Djabe zenekar).
- Baráti beszélgetés.

A kiállítás megrendezését lehetővé tették: Uránia Nemzeti Filmszínház, Debrecen Város Önkormányzata, Gramy-H Kft., Hajdúhadház Város Önkormányzata, Nyíraczádi Dózsa György Művelődési Ház, Baracsi Andrásné, Poór Emma, Égerházi Péter, ifj. Égerházi Imre, Égerházi Attila.

Köszönet jelentős segítségével Révfalvi Ivánnak, Máthé Andrásnak, Klinszky Gábornak, Poór Emmának.

Kiadó: © 2006 GRAMY-H Kft.  
Felelős kiadó: Égerházi Attila  
Reprodukciók: Klinszky Gábor, Égerházi Attila, Boldizsár Zoltán, Máthé András, Égerházi Imre  
Tervezés, előkészítés: Balogh Rita, GRAMY grafikai stúdió  
Szkenelés, levilágítás: Duotone Repro  
Nyomda: PharmaPress Kft.

## Égerházi Imre

festőművész (1925 – 2001)

Égerházi Imrét már az ezredfordulón az Alföld egyik vezető mestereként tartották számon. Művészete és művészeti szervezőtevékenysége Magyarországon és a határon túl is nagy elismerésben részesült.

Hajdúhadházon született, a XVI. századi freskófestő, Egerházi Képiró János kései leszármazottaként. Képzőművészeti szabadiskolában tanult Debrecenben, mestere Menyhart József festőművész volt.

1962-től több mint 100 egyéni és 400 csoportos kiállításon vett részt, az Egyesült Államoktól egész Európán és Magyarországon át Japánig. 1964-ben alapító tagja volt a Hajdúböszörményi Nemzetközi Művésztelepnek, ahol 30 éven át dolgozott. A hetvenes évek elejétől 20 évig vett részt és 10 évig irányította az Üzemi Tárlatokat. 1982-től újrászervezte és haláláig vezette a Hortobágyi Alkotótábort. A határon túli magyar művészek legkiemelkedőbb magyarországi patrónusaként tartják számon a 60-as évek végétől 2001-ig. A kilencvenes években a franciaországi St. Michel-i művésztelep tiszteletbeli elnökévé választották. Élete végéig töretlen lendülettel dolgozott, kezdetben hivatalnoki állása mellett, otthoni műtermében és a hazai,

illetve külföldi művésztelepeken. A nyolcvanas évek közepén szülővárosától alkotóházat kapott, ahol nyugodt körülmények között tökéletesíthette tovább nemzetközi szinten is egyre jobban elismert, teljesen egyéni, csak rá jellemző festészeti stílusát. Az alkotóház Hajdúhadházon ma emlékház, ahová feltétlen érdemes betérni, és az általa összeállított életmű kiállítását megtekinteni. Égerházi Imre nem csak saját művészeti boldogulását menedzselte sikeresen, hanem sokat tett művészközösségekért, kollégákért is. Ezért tisztelték és szerették az átlagosnál jobban.

Élete során 21 állami és szakmai kitüntetésben részesült.

Képei megtalálhatók a hazai és nemzetközi múzeumokban, közintézményekben és gyűjtőknel.



Hajdúk I. pannó festésekor 1987-ben

# Égerházi Imre és a művészetek



Égerházi Imre 1975-ben debreceni műtermében

Égerházi Imrét sokan ismerték mint festőművészt és mint művésztelepek vezetőjét, de még közeli barátai közül sem tudják sokan, hogy sokáig, hosszú évtizedekig vívódott azon, hogy festő legyen-e belőle vagy inkább író. A végeredményt ismerjük, festőművész vált belőle, mégpedig világszínvonalú. De térjünk most vissza az író és költő(!) aspiráns Égerházi Imréhez. 1939-ben kezdte el 14 évesen írni élete regényét. Több mint 10 vaskos határidőnaplót írt tele, apró betűkkel, napi eseményeket, azok elemzését és érzelmi hatásait, mintha egy folytatásos regényt, egy hosszú életregényt olvasnánk. Helyenként illusztrálva is a könyveket, mert így nevezte el a naplókat. Az utolsó írás édesapjának 1966. április 6-i temetésének napján készült. 41 éves volt akkor, én pedig öt nap múlva megszülettem.

A legtöbb írása novella és mese volt. Szívesen merített témát gyermekkorra, családjára és a debreceni, valamint hajdúhadházi szegények világából. Részt vett több írói pályázaton, édesanyám rendszeresen ösztönözte, hogy kérje felvételét az írószövetségbe. Sajnos közbejött 1956, és a forradalom leverése utáni hátrányos megkülönböztetés.

Testvéreimnek és nekem rendszeresen mesélt Rákócziáról, Petőfiről és a magyar történelem kiemelkedő alakjairól, mert az általuk hordozott erkölcsi és emberi példázatot szerette volna tovább adni. Sikerült.

Festői pályájának nagyívű fejlődésével az írás édesapámnál a háttérbe szorult a 60-as évek közepétől már csak ritkán írt, akkor is inkább verseket.

A történelmi személyiségek, a magyar krónika, a szűkebb páttriája régi eseményei mindig is lenyűgözték, foglalkoztatták mint képzőművészt is. Festészetének korai alkotásain is találkozunk elsősorban II. Rákóczi Ferenc nagyságos fejedelem életével. Kiemelkedő kép ebből az időszakból a „Rákóczi találkozása Dobozival Debrecenben” című, mely még a hagyományos realista festészet jegyében készült. A későbbi években is rendszeresen készített történelmi témájú festményeket, főleg az embert állítva az ábrázolás középpontjába. Így jöhetett létre a Silye kapitány sorozat, a Szent István festmény, a Dózsa kép stb.

A 80-as években hozzá kezdett nagyméretű történelmi témájú pannóinak kidolgozásához. A Hajdúk I. pannó, mely 1987-ben, három év tanulmányi és tervezési, valamint kivitelezési munka után készült el, 1896-ig mutatja be a hajdúk történetét. A hajdúhadházi Hajdúk II., a Nagysándor József debreceni csatája, a Magyar mondák, legendák, a Móríc Zsigmond világa pannók után a franciaországi Vervins következett. A spanyolokkal kötött béke 400. évfordulójának emlékére a város több mint 10 m<sup>2</sup>-es, nagyméretű képet készíttetett. Ennek megfestését pedig az alföldi magyar művészre, Égerházi Imrere bízta, aki szerint ez élete legjobban sikerült munkája.

Művészetében az irodalom és a nagy irodalmi és zenei alkotások tisztelete és szeretete is visszatükröződik. Szívesen vett részt tematikus pályázatokon is. Kiemelkedik ezek közül az Ady pályázat, melyre az életmű szempontjából is kiemelkedő jelentőségű festmények születtek (Ady, Léda, Héja-nász az avaron stb.). A 70-es évek második felében témaválasztásában többször is visszatért Petőfihez, Csokonaihoz, Bartókhoz és Kodályhoz. Az Alföldi Vendéglátó Vállalat megrendelésére készített kitűnő Krúdy képeket.

Fontos megemlítenünk a népi díszítőművészet elemeinek megjelenését, vagy direkt ábrázolását édesapám képi világában. Emiatt szokták néha a kritikusok kapcsolatba hozni a népi szecesszióval, de tény, hogy a hajdúsági és erdélyi népművészet markánsan jelen van a festészetében. (Leány szarvasokkal; Erdélyi népi motívumok; Szerelem, harc, nász; Csodaszarvas stb.)

Ez a katalógus és kiállítás csak részben tudja bemutatni Égerházi Imre művészetekkel és történelemmel kapcsolatos műveit. A katalógus azért, mert a terjedelme véges, a kiállításon pedig nem lehetnek jelen a nagyméretű pannók. Azokhoz el kell látogatni Hajdúhadházra, Debrecenbe és Vervinsbe. Remélem, a kiállítás kedvet ad felkeresésükhöz. Mindenkinek jó és élményekben gazdag utazást kívánok! De természetesen előbb jöjjenek el az Urániába!

# Szín – kép – szó



ADY VILÁGA 80x100 olaj, farost 1977

A színek, amivel a művész dolgozik, lelkének rezdüléseit fejezik ki. Meleg barnák, okkerek, üde zöldek vagy hideg kékek, netán feketék. Attól függően, mi az az érzés, motívum, belső indíttatás, ami inspirálta. Ha nehezebb megtalálni a „belső kép” és szín harmóniáját, talán könnyebb lenne leírni – gondoljuk – de ha leírni akarjuk azt az érzést, amit szeretnénk kifejezni, egy rajz, egy kép mutatná be valóságúen,

mert látjuk a képet, érezzük a gondolatot, de vagy köznapi, vagy cifra – tehát méltatlan – a szó.

Gyötrődés, gyötrelem, hosszú vajúdás, míg világra jön az igazi, a rejtett ÉN és megtalálja helyét az alkotó.

Színek és szavak. Festett vagy írott képek. Predestináció – eleve elrendelés. Tehetség. Igen. Bármilyen tevékenység lehet elrendelés, elhivatottság, de hogy élményt nyújt-e, s milyet, ezt ki-ki önmaga éli meg. Egy alkotás, legyen az festmény, vers, zene, bármi, az alkotónak lelki megtisztulás.

A műélvezőnek maga a csoda, a TITOK, ami megérinti, megszólítja, elgondolkodásra készíti. Ez a művészet: mindent megmutatni, amit a lélek az őt körbe vevő világból leszűr, szépet, jót, s elvetni valót egyaránt. Minden ajtó kinyitva, de egy, „a hetedik” zárva. Mögötte ön-önmagunk rejtett birodalma, könnyel, vérrel épített katedrális.

Ady Endre soraival ajánlom figyelmükbe egy nagy művész életútjának egy szeletét bemutató kiállítást.

Poór Emma

## Vajjon milyenek láttál?

Nagy és derűs kópéságom  
Véletlen, napos mesében  
Jobb szerettél volna látni?

Csupán egyszer látni engem:  
Gondolod, hogy mindent láttál  
S hitted-e, hogy szívig-láthatsz?

Minden vagyok, amit vártál,  
Minden vagyok, amit nem sejtysz,  
Minden vagyok, mi lehetnék.

S minden vagy, mi lehetséges,  
Minden lehetsz, mire vágyok,  
Talán semmi, talán Minden.

Ady Endre



LÉDA 80x100 olaj, farostó 1977

# Égerházi Imre verseiből

## Postás a szél

Fúj a szél, s elfújja álmaimat  
Hulló falevél, dúdolja bánatomat.  
Mesét regél, s közben a szél  
Messze zenél, egy lánynak mesél.

Süvítő táncomat hegyen-völgyön jártam,  
Minden kicsiny helyre be-be kukkantottam.  
Éjnek idejében, kicsiny ház kertjében  
Elszálló sóhajt vittem messzeségbe.

Egy ifjú, sóhaját küldte messze vélem  
Egy szőke leánynak édes közelébe.  
Sóhaja őszinte, szíve mélyén szeret,  
S tudja, hogy nemsoká viszonzást is nyerhet.

A szőke leányka, szíve választottja,  
Hallgatja a szelet, e üzenet megy vissza:  
Várlak szívem, várlak! Ha kell, örökké!  
Vágtatva, süvítve rohan a szél „Örökké”.

Közben merre csak megy, pusztítás a nyoma,  
Hullik a sok levél, mindent betakarva.  
Mesét regél, fújva a szél  
Messze zenél, már másnak mesél.

## Vallomás

Elhiszed-e nékem, hogy sohasem vár más?  
Elhiszed-e nékem, hogy nem szeretek mást?  
Elhiszed-e nékem, hogy ez oly nehéz?  
Nézz a szemembe, olvass hát onnét.

Gondolatom feléd száll,  
Magam előtt látlak már.  
Látom, ahogy rámhajolt a szád.  
Sajnos minden messze jár, Az estének vége már.  
Elmúlt ez a gyönyörű szép álom.  
Gondolatom feléd száll,  
Oly jó lenne, ha tudnád,  
Minden vágyam csak Te vagy énnékem.  
De ez mind csak álom,  
S valóban is várom,  
Teljesüljön ez a szép álom.



SZERELEM I.  
monotípiá, papír 31x26  
1965

## Változás

Más ember akarok lenni,  
Mint, aki évek hosszú során voltam.  
Mást, és mindig szebbet tenni,  
Mint amit eddig én csináltam.

Eljön még az az idő,  
Mikor csalogány módra dalolok.  
Szétkiáltom, szét a nagyvilágnak,  
Hogy íme én más vagyok.

## Kiben van a hiba?

Ah! Ez a mai fiatalság!  
Hallom reggel, s este.  
Arra senki nem gondol,  
Mi rejlik mögötte.

Mindent megkap,  
Mégse elég semmi!  
Arra nem gondol,  
Hogy miért is kell ennyi?

S mily cinikus!  
Könnyen rámondják.  
De hogy mi tette azzá,  
Azt nem kutatják.

Bő a nadrág,  
Lezser a pulóver.  
Hosszú a haj,  
S cinikus az ember.

Ezzel jellemzik csak.  
Ő a ma fiatala!  
S nem gondolnak rá,  
Hogy ki nevelte arra!

Debrecen, 1965



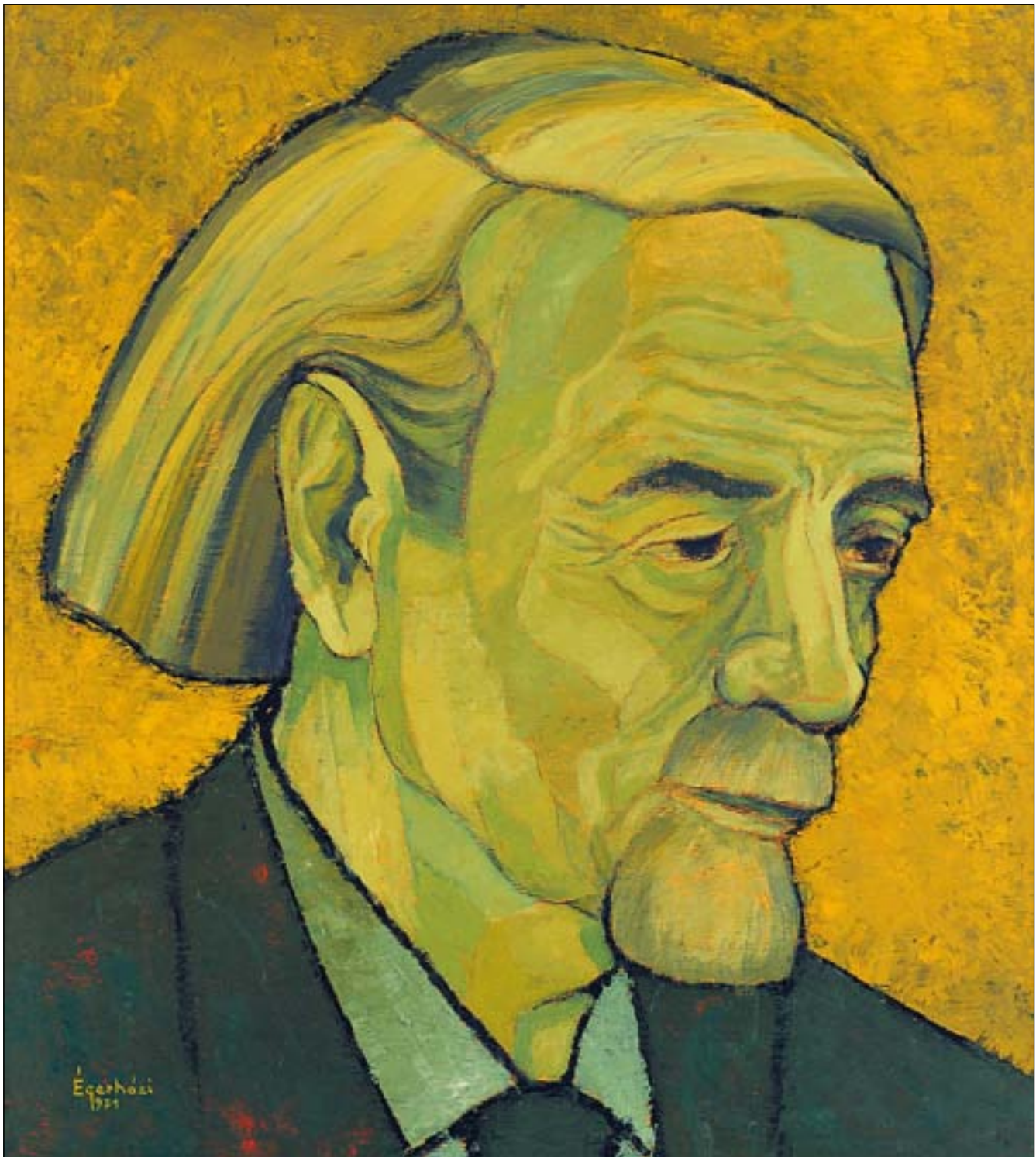
ESTE A SZÉKELYEKNÉL *olaj, farost 59x77 1972*



BARTÓK - ESTE A SZÉKELYEKNÉL *monotypia, papír 60x80 1978*

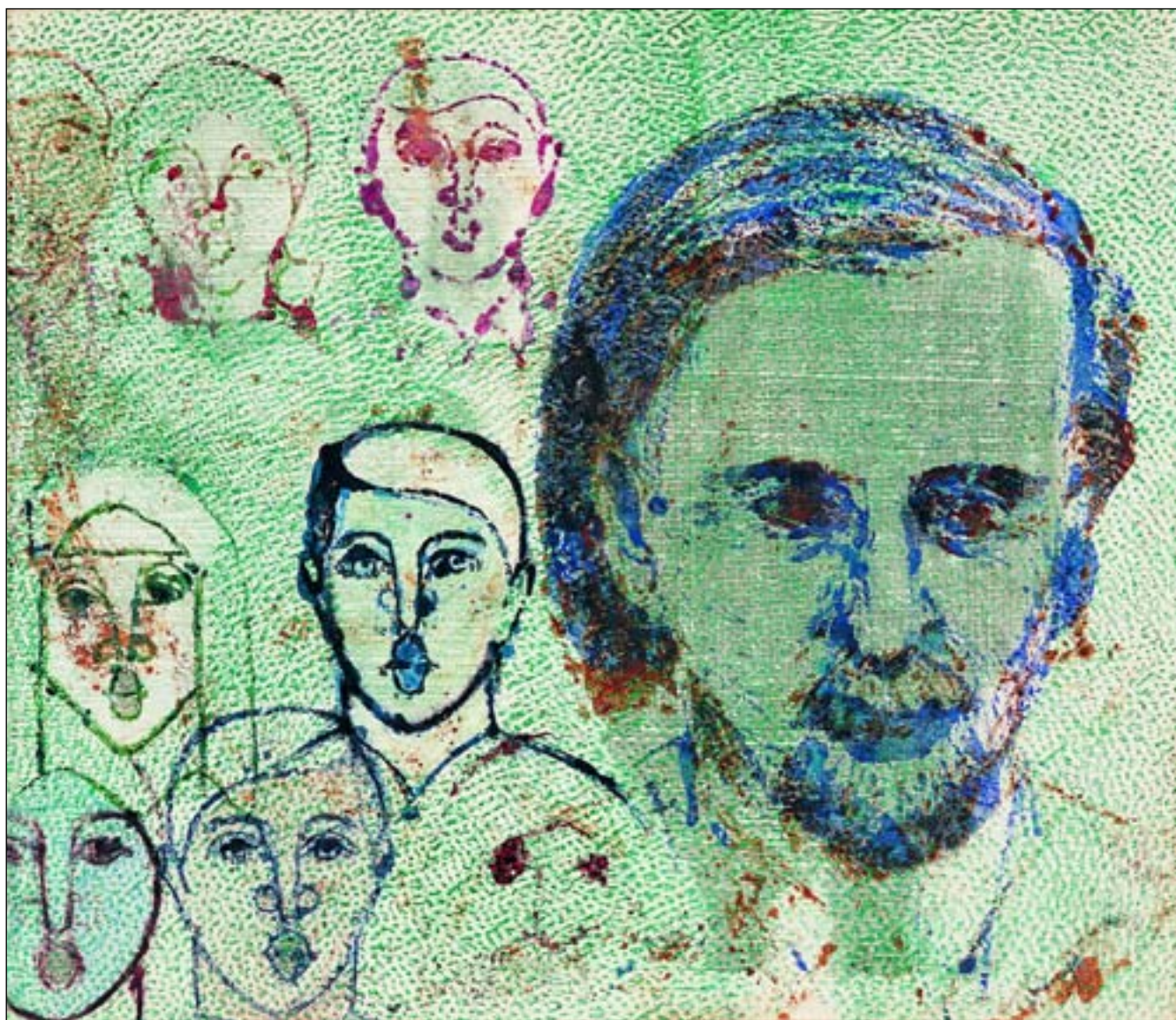


KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA *olaj, farost 68x63 1972*



KODÁLY ZOLTÁN *olaj, farost 56x50 1971*

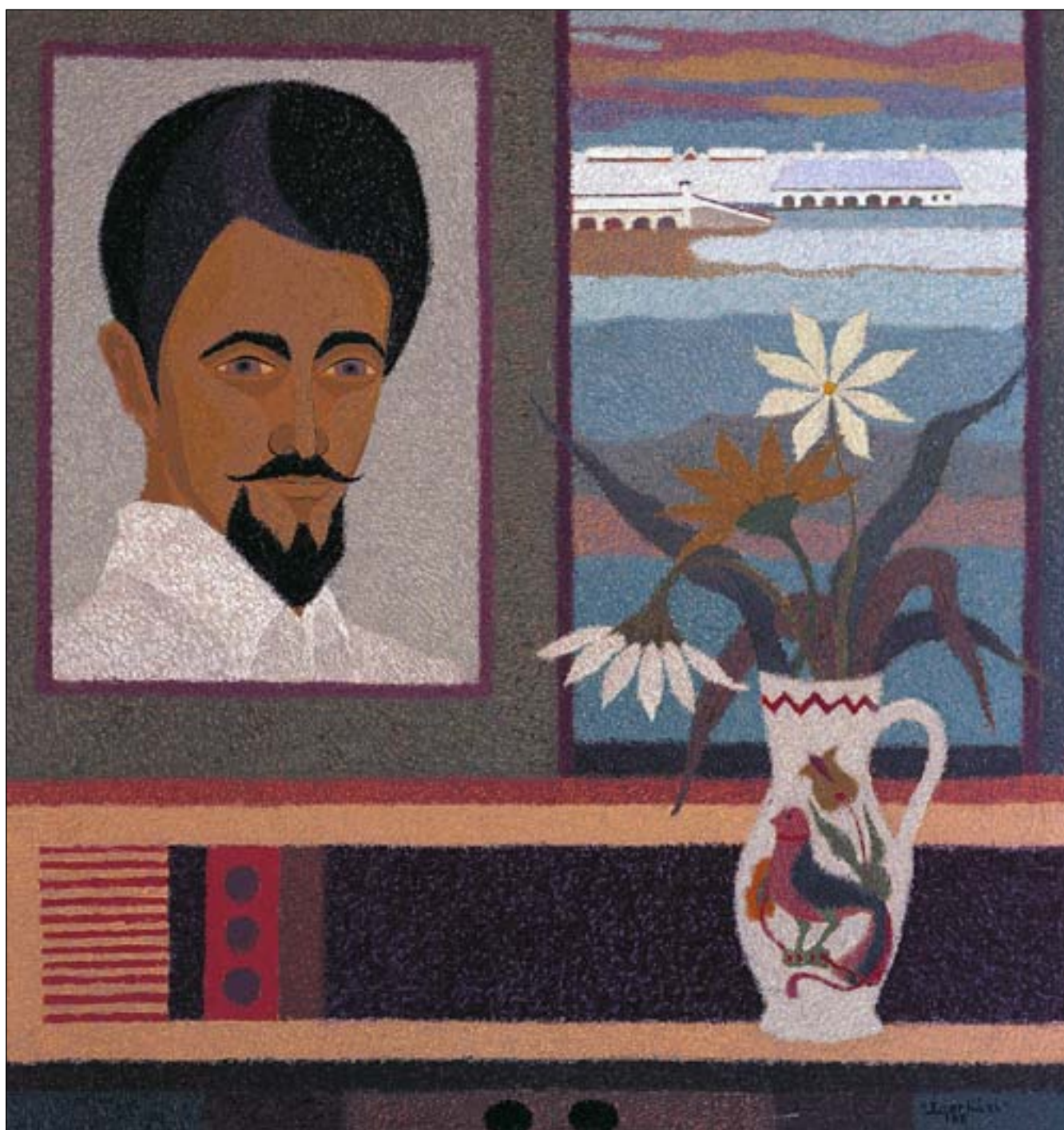




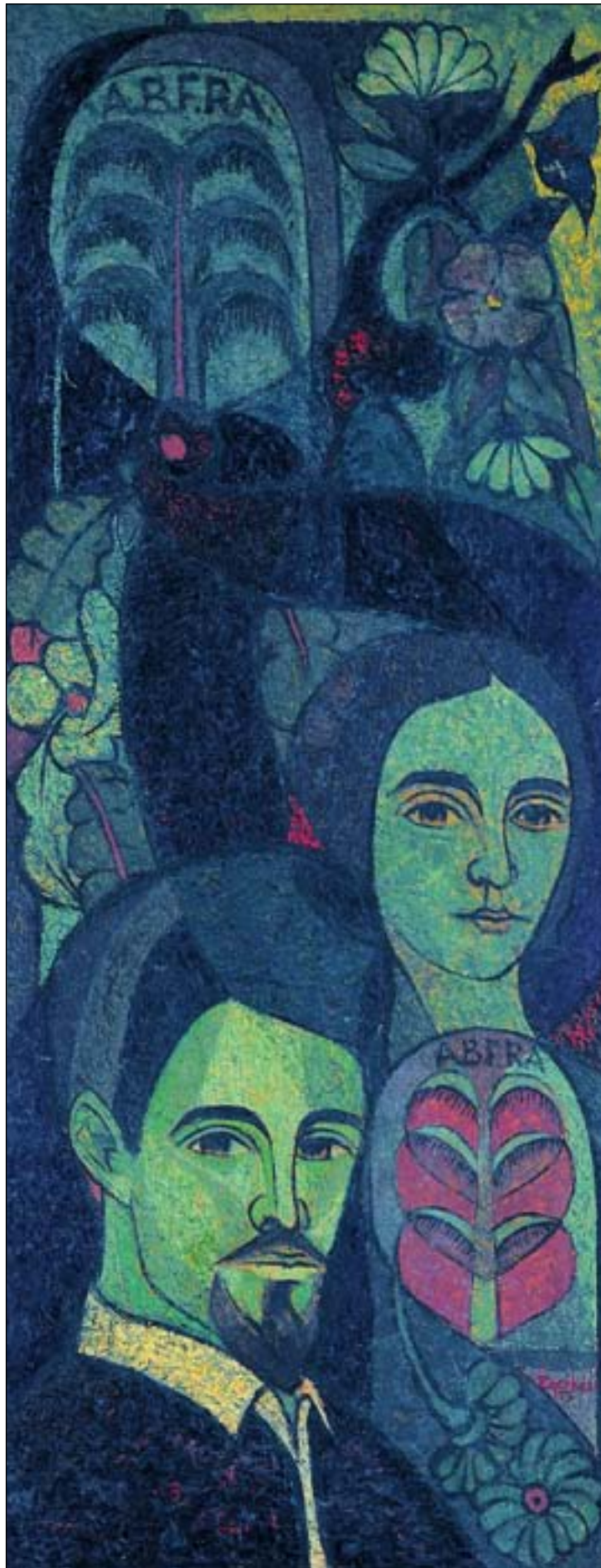
KODÁLY I. *monotypia, papír 50x56 1975*



CSOKONAI *olaj, farost 50x100 1982*



PETŐFI – HORTOBÁGY *olaj, farost 75x80 1985*



PETŐFI olaj, farost 120x47 1973

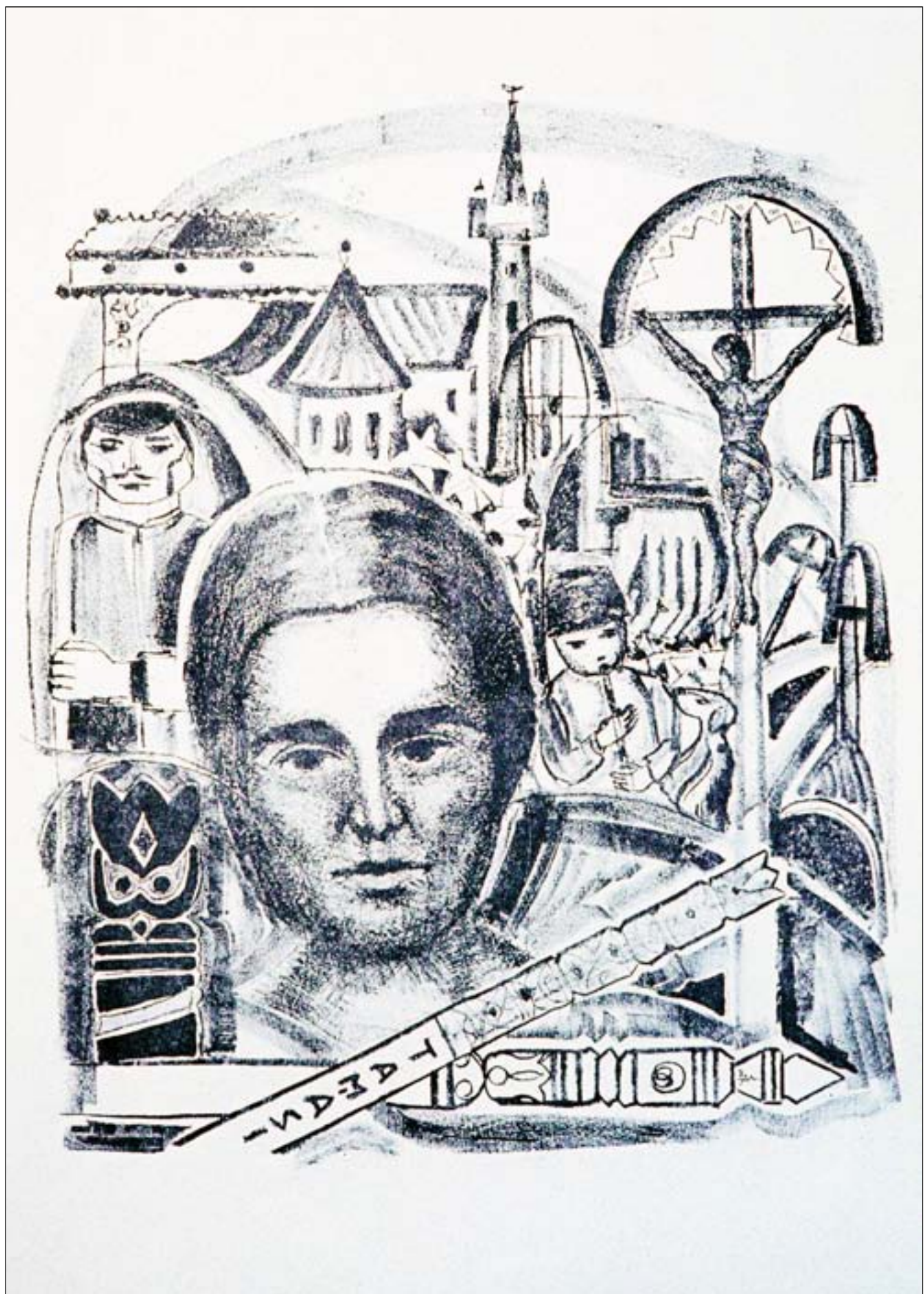


HÉJA-NÁSZ AZ AVARON *olaj, farost 80x100 1977*

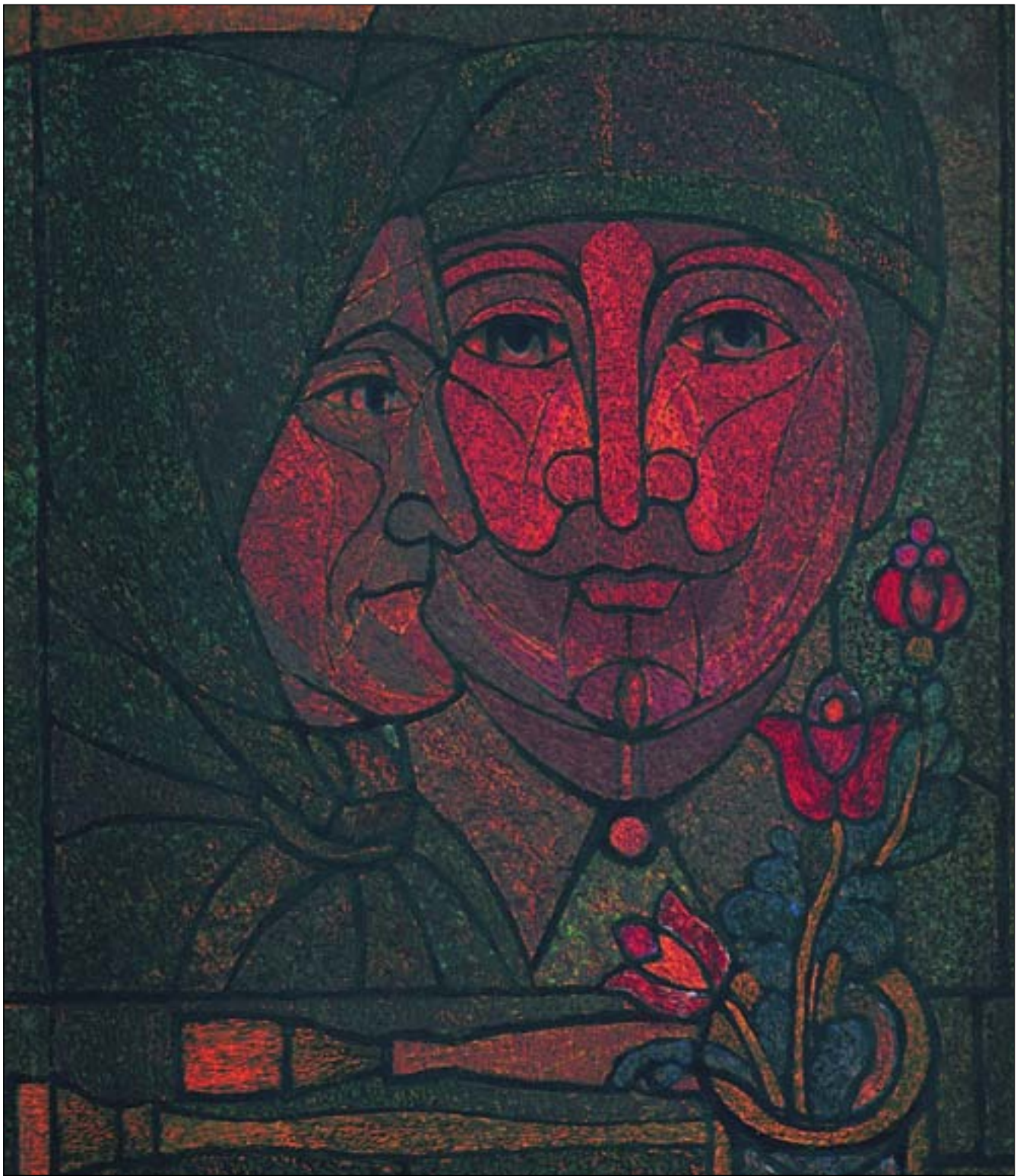
Égerházi Imre egyéniségéből hiányzik a kitüremkedni vágyó magamutogatás. Az Ő képei egy-egy jó novellával rokoníthatók. Tömör, feszes, nem tűr mellébeszélést, a lényegre szorítkozik, mégis meghökkent, továbbgondolásra indít.

Égerházi Imre képi novellisztikája – hogy ennél a hasonlatnál maradjak – széles témakört ölel fel. A csodaszarvasról alkotott remek kompozíciójától kezdve a hajdúkon át, Csokonaiját, Kodályát külön is kiemelve, a ma szegény emberéig nagyon széles a skála.

*Tóth-Máté Miklós  
elhangzott 1997. március 20-án a Fény Galériában*



TEMETŐBEN FARKASLAKÁN *litográfia, papír 80x60 1978*



MULANDÓSÁG MEGŐRZŐJE *olaj, farost 61x52 1972*



BOCSKAI PORTRÉ olaj, farost 80x60 1986

Közvetlen táj- és természetélményein túl olvasmányai-  
ból, a testvérművészetből, a zenéből származó élményei  
is megjelennek képein, Csokonai, Petőfi, Ady arcképe,  
világa, Bartók, Kodály, Krúdy, nem szólva a hajdúsági  
hagyományokról (Sillye kapitány, a Hajdúk című pannó-  
ja, Káplár Miklós emlékére).

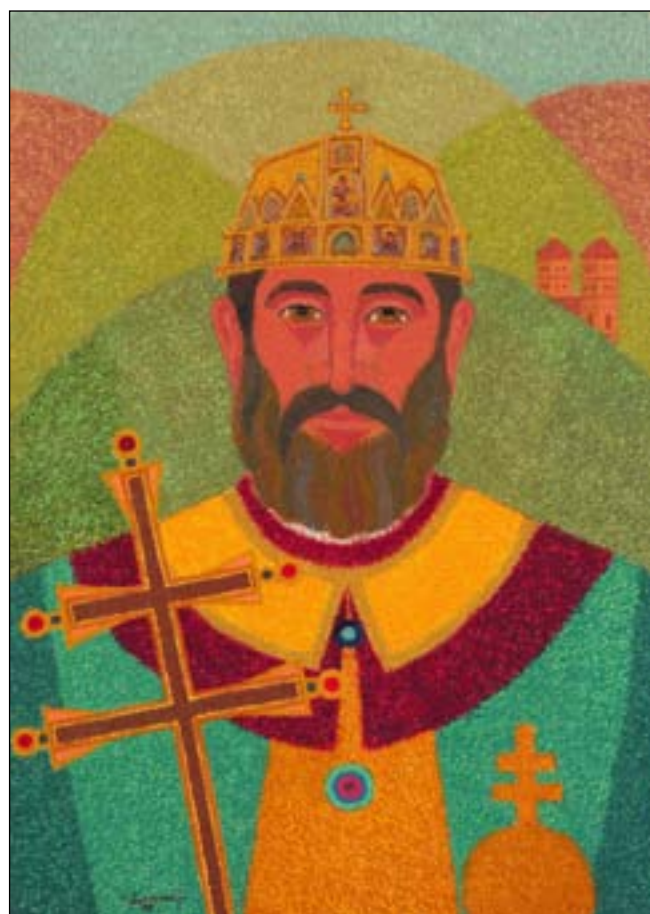
Festői eszközeiben mintha a népi művészet szemléletét,  
kifejezőmódját ötvözné a konstruktivizmus, a szecesz-  
zió tudatos artistikus kifejezőmódjával.

*Tóth Béla*

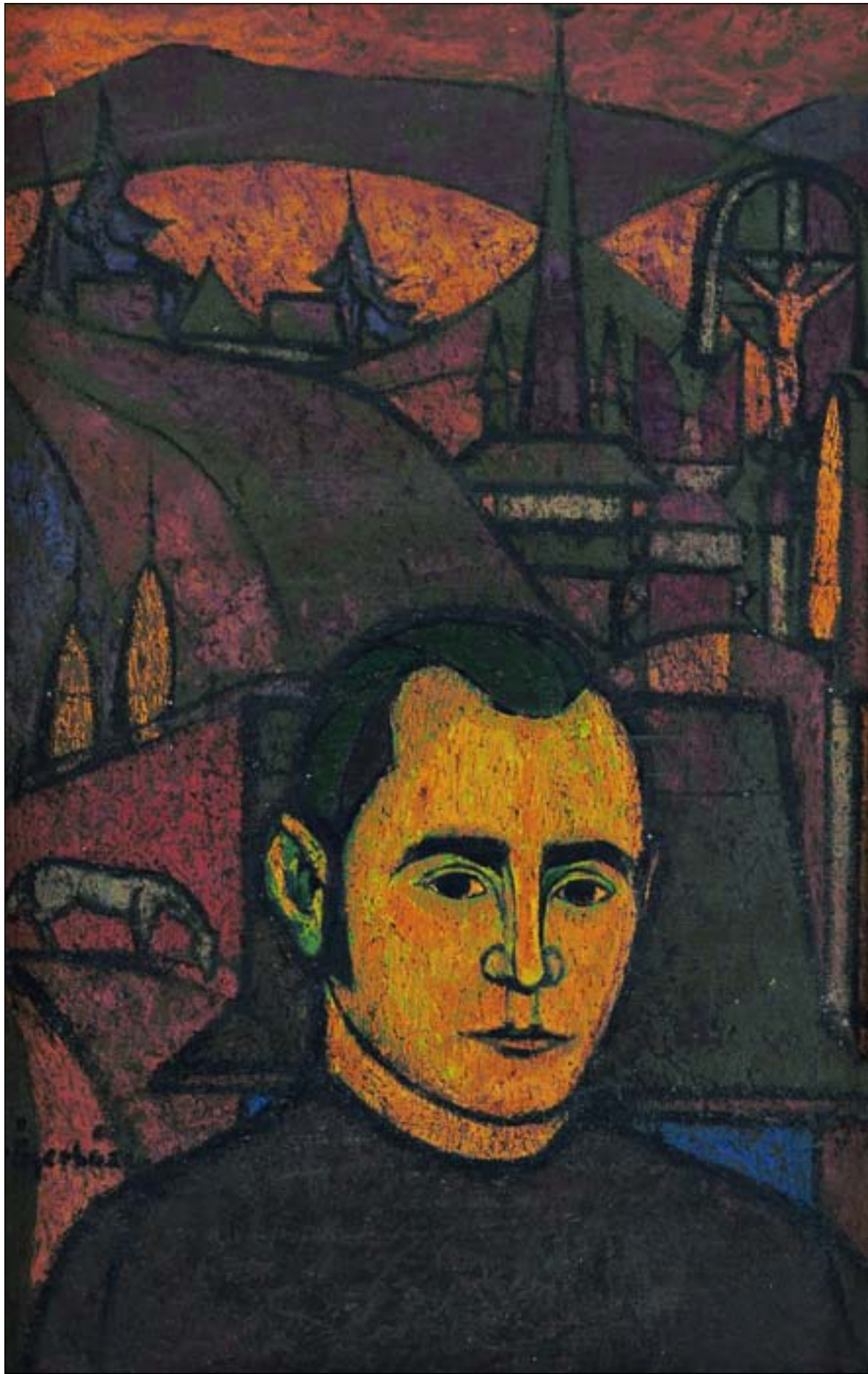
*Égerházi Imre grafikái, album 1989*



DÓZSA olaj, farost 77x59 1972



SZENT ISTVÁN KIRÁLY olaj, farost 80x58 2001



ÖNARCKÉP I. *olaj, falemez 69x45 1969*





LEÁNY SZARVASOKKAL *olaj, farost 50x60 1980*

Művészetében példaszerűen kapcsolódik egybe esztétikum és etikum. Etikumon itt önfegyelmet és kitartást, szívósságot és akaraterőt, hazaszeretetet és humanizmust értek. A tartósan értékes művészeti és történelmi tradíciók vállalását és jó értelemben vett propagálását: gondolok itt Káplár Miklósrra, Bocskaira és a hajdúkra, Erdélyi „aranykorára” és fatemplomaira, Csokonaira, Petőfire és másokra. Ugyanakkor tud megújulni is, ám ez hitelesen történik, nem száznolc-van fokos fordulatokban.

*Dr. Éles Csaba 1989*



KÁPLÁR MIKLÓS EMLÉKÉRE *olaj, farost 80x100 1986*



HONFOGLALÓK HITVILÁGA *olaj, farost 60x80 1996*

Nem csak a magyar kultúrával és történelemmel azonosul teljes mértékben (Hajdúk I. 1987. évben készült 600 x 185 cm, Hajdúk II. 1993. évben készült 275 x 410 cm-es pannója, és Magyar mondák, legendák 1997-ben készült 207 x 265 cm-es pannója, hanem más nemzetek kultúráját és történelmét is kiválóan ismeri. Az utóbbi évek legnagyobb méretű (600 x 400 cm-es pannója) munkáját Franciaországban Vervins város számára készítette, melyen az 1598-as francia-spanyol békekötést örökítette meg. Az alkotás a város Kulturális Központját ékesíti.

*Béres László*  
*Részlet Égerházi Imre Ležna (Lengyelország) városban*  
*1998. június 2-ai önálló kiállításának megnyitó beszédéből.*



CSODASZARVAS olaj, farost 60x80 1996

Motívumait rokon körből választja, szemléletét és stílusát pedig szervesen, töretlenül gazdagítja, fejleszti. Első pillantásra föltűnő, mennyi ismerettel, tapasztalati bizonyossággal idézi képeire a természeti tájat, a szinte belőle sarjadt építményekkel, alakokkal. Vonzódását, értő szeretetét a szép és olykor költői formálással és színteremtéssel fejezi ki. Főleg a legfrissebb munkákban sikerült összhangba hoznia a nemes dekorativitást és a sajátos, erős sugárzású hangulatot. Meleg, finom színei, melyek kerülnek a fölfokozott hatásokat, érdekesen állnak egybe a tárlatokat síkba tömörítő szerkesztéssel: ez a külön nyelv mintegy lebegővé, már-már meseszerűvé teszi az ábrázolt elemeket. Miként a harmonikusság világa valóban inkább az emlékek és a vágyak tartományába helyezhető el manapság.

*Székelyhidi Ágoston írása 1978-ból*



SZERELEM, HARC, NÁSZ *olaj, farost 80x80 1980*

A szecesszió új vonásait ötvözi a népművészethez közel álló vonásokkal.

Így fér össze a világos és pontos megfogalmazás a mese-szerű elemekkel, a balladai hangulattal...

*Dr. Gazda László*

*Az 1986-os karcagi kiállítás katalógusának előszavából*



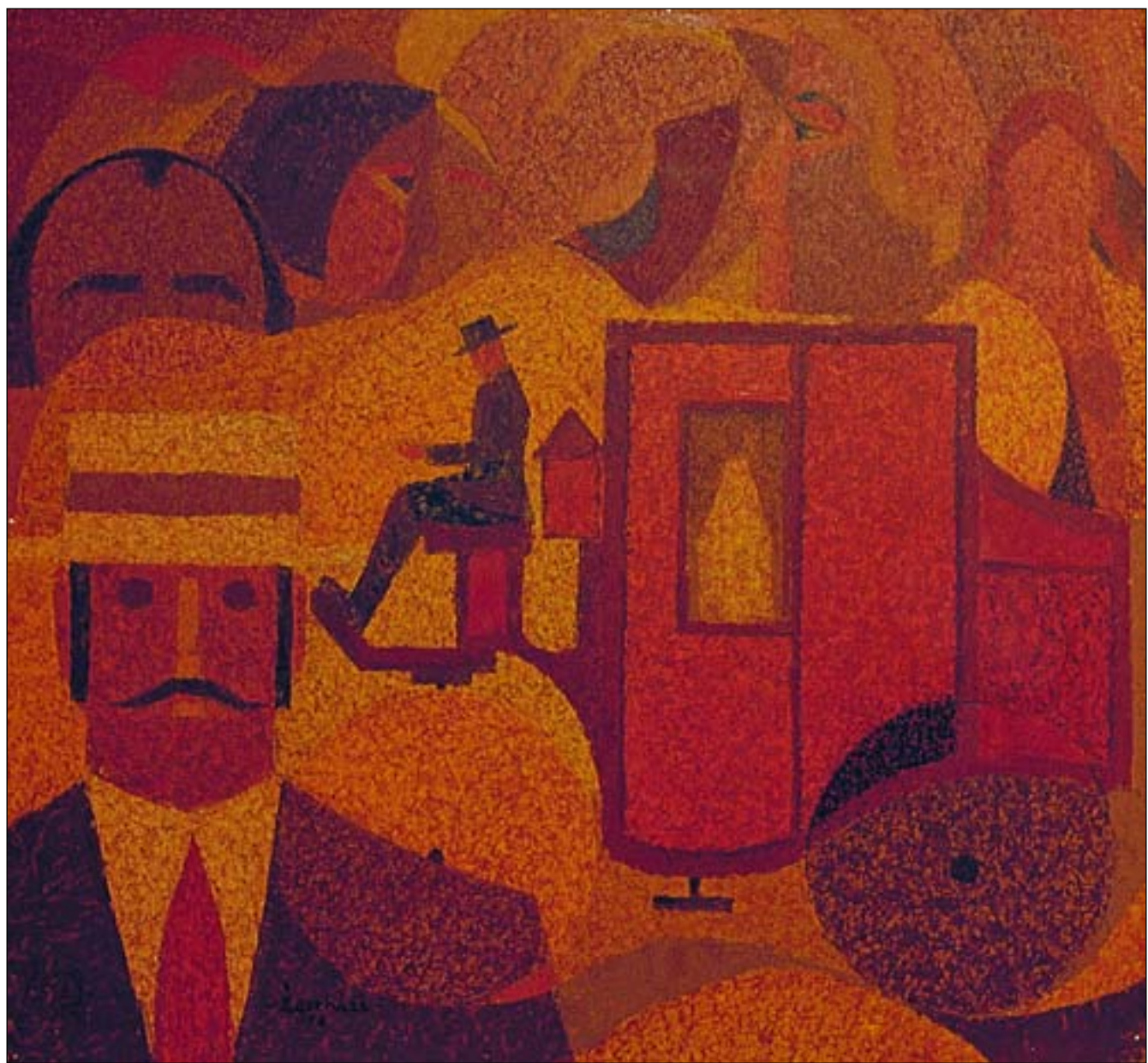
ERDÉLYI NÉPI MOTÍVUMOK *olaj, farost 80x80 1979*

A népdal tömör egyszerűségével hatnak a képek...

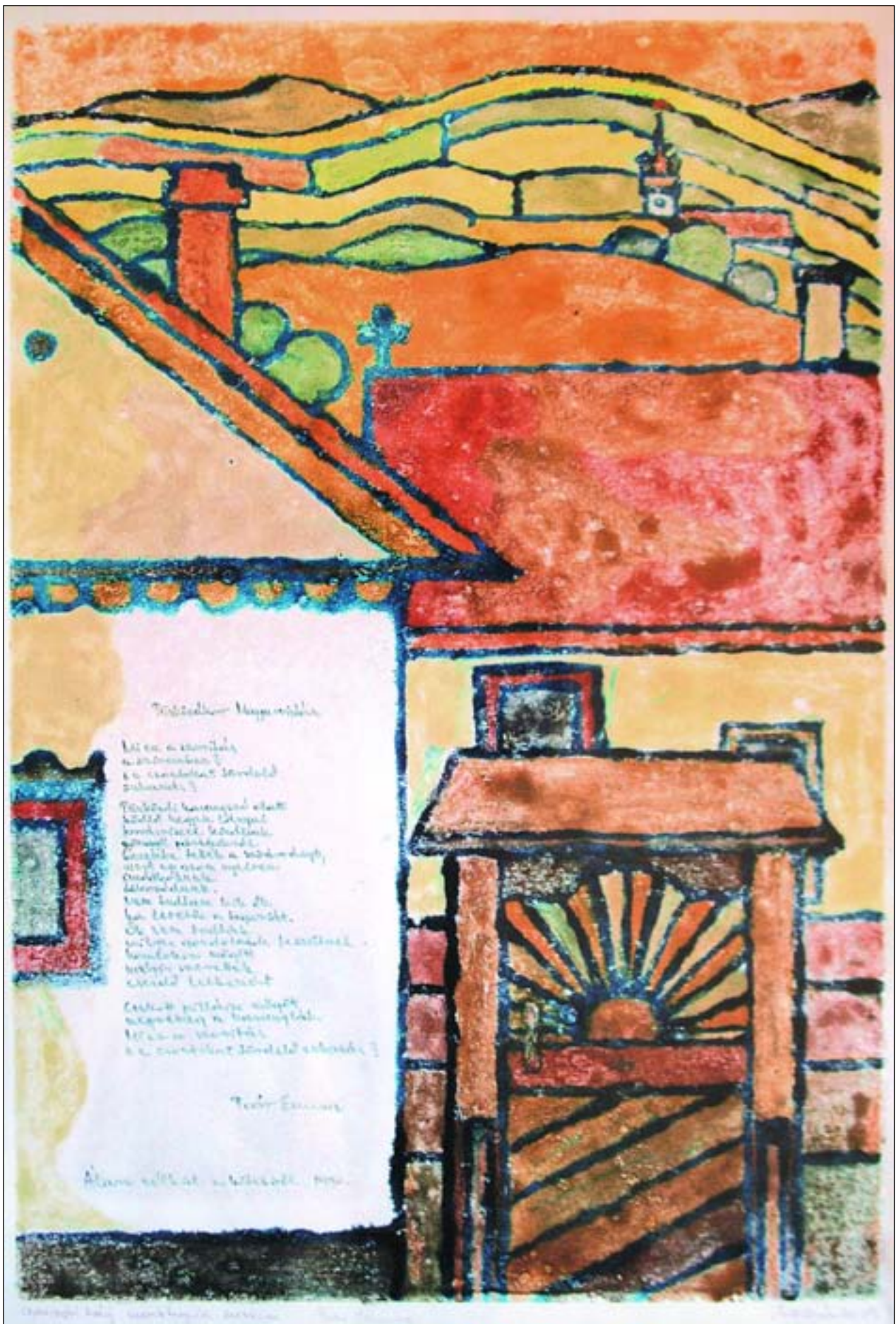
*Tamás Ervin  
Elhangzott 1972-ben, a budapesti MOM-ban rendezett  
kiállítás megnyitóján*



KRÚDY VILÁGA I. *olaj, farost 70x80 1978*

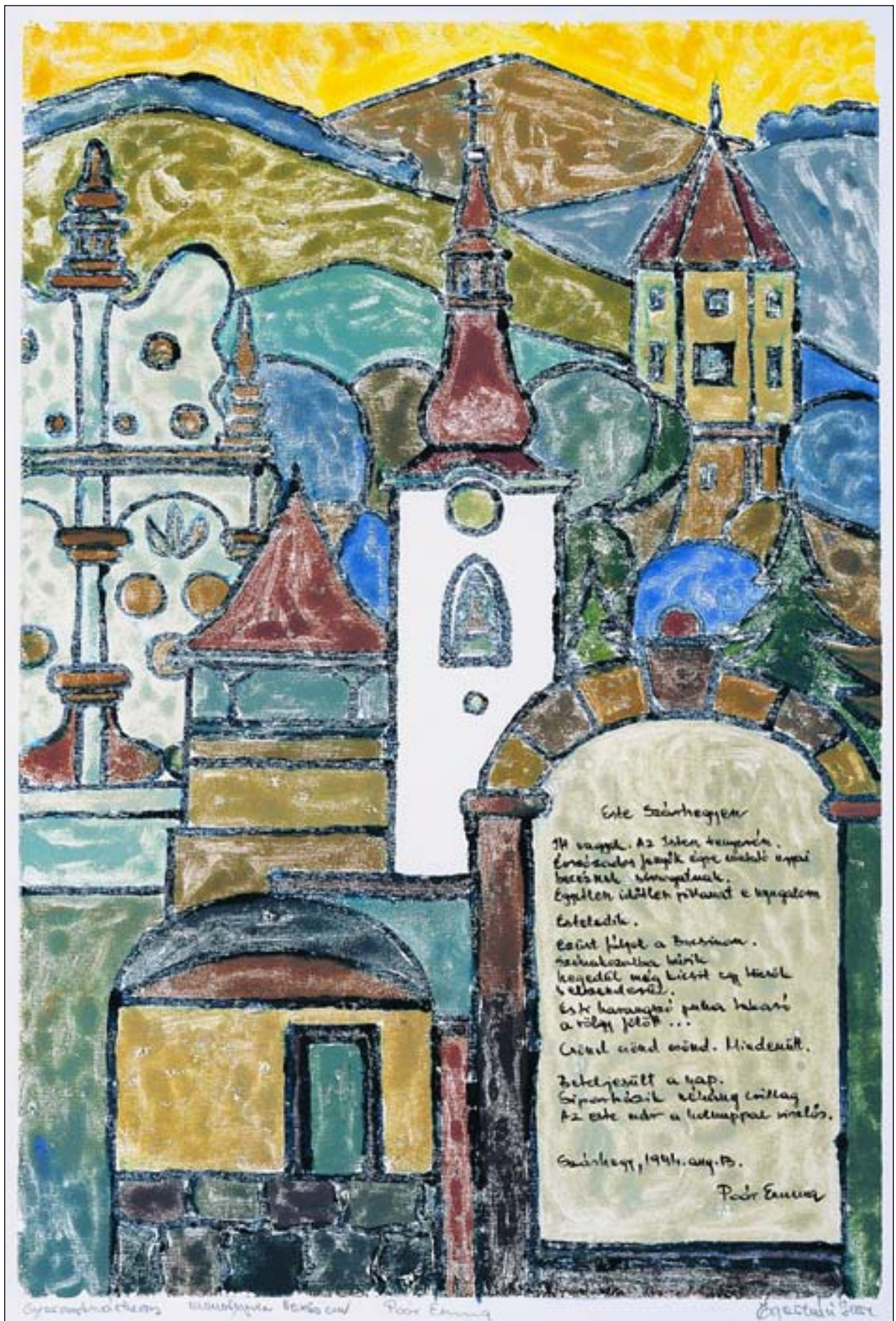


KRÚDY VILÁGA II. – A VÖRÖS POSTAKOCSI *olaj, farost 70x80 1978*



GYERGYÓI TÁJ (Poór Emma verseivel) monotypia, papír 60x40 1994





GYERGYÓSZÁRHEGY (Poór Emma versével) monotypia 80x60 1994

# A festő és világa

Ha már munkámból eredően költészeti párhuzamokat keresek, hogy Égerházi Imre képei – holott kétségkívül balladisztikus tömörséggel és szaggatottsággal – mégis leginkább az elégiára, mint költői műfajra emlékeztetnek. Az az áttetsző finomság, amikor az ember téli hajnalon meglátja szája előtt saját lehellettét, az a vilanásszerű varázs, amikor a folyóban ezüst hasát felmutatja egy ugránczó hal, igen, ez az ő egészen jellegzetes elégikus dinamikája. Szinte minden festményén ott van ez az elem, ezért van tán, hogy minden konstruktivista részem ellenére én magam Égerházi Imre képeit talán Tóth Árpád késői elégiáival tudom rokonítani:

*„Mint a bokrok setét bogycékkal,  
A hó alatt zamatozókkal,  
Megrakva szívem hűvös jókkal.”*

Égerházi művészetének még sok-sok eleméről kellene szólni, például következetes kompozíciós rendjéről, a színfoltok és geometriai vonalak tudatos alkalmazásáról, vagy arról a sajátos síkformálásról, amelyben elhelyezi képei tárgyát. Ezeket azonban sokszor látták, megírták mások. Magam inkább még egy olyan elemről szólnék, amelyet ugyancsak nem én fedezek fel, de talán erőteljesebb vonásokkal kell meghatározni. Ez pedig Égerházi sajátos, egészen egyedi modernsége. Miért sajátos? Mert olyan elemek újrateremtéséből, átfogalmazásából származik, amelyek éppen az Ő képein alkotnak sajátos, eredeti egységet.

Az például nem ritka, hogy valaki a népművészet forrásaihoz fordul. Csakhogy Égerházi nem elégszik meg azzal, hogy egyes képeire bizonyos etnográfiai elemeket, tárgyakat átemel.

Ő a népművészet, a legősibb néphagyomány szellemiségét is ismeri és alkalmazza. Nézzük meg például portréin a szemeket. Mondjuk a Pásztorok, a Csikós és felesége, a Krúdy világa, vagy a nagy kompozíció, a Hajdúk figuráinak szemét. Ugyanolyan szemábrázolás ez, mint az ősi indián művészeteké, ezért tűnik talán úgy, hogy ezekből a szemekből az idő mélységes kútja szivárog elő. Ugyanezt a kortalan mélységet mutatják a házak, kapuk, fák leegyszerűsített, népművészetben alkalmazott formái.

Ez eddig talán nem is lenne annyira eredeti. Ott kezdődik az igazi originalitás, amikor ezt a népművészeti örökséget, ezt az egyetemes kultúrkinccset a századforduló egyik jellegzetes stílusirányával, a szecesszióval ötvözi. Legkevésbé azokon a művein jut el ebben a totalitáshoz, amelyeken az ötvözés nagyon is tudatos (például Csendélet a műteremben, Virágcsendélet stb.)

Legizgalmasabbak azok a képei, ahol a népmesék és balladák különös világa észrevétlenül ötvöződik a szecesszióval s ezek közül is leginkább a hortobágyi és erdélyi képei, amelyeken Égerházi Imre életpályája eddigi csúcsára jutott.

*Dr. Bényei Miklós  
részlet az 1995-ös életmű katalógus előszavából*



MÓRICZ ZSIGMOND ÉS VILÁGA  
olaj, farost, pannó 200x107 1997

# Egy régi karácsony története

Kint a város szélén laktunk. Annyira a szélén, hogy utá-nunk már csak két ház volt, azon túl pedig, nyáron perzselő meleggel, télen pedig a metsző hideggel bélelt határ. A nyár még csak meg is járta, mert a kisebbek úgy ahogyan megszülettek, mi pedig trikóban, színe hagyott, foltos glottnadrágban végighancúroztuk a napot. Henteregtünk, birkóztunk az utca porában. Majd, mint éhes sáskahad végiglegettük a Sámsoni úti eperfákat. Néha kimentünk az Apafája erdőre vadkörtézni, vagy egy hátra való száraz gallyat hozni. Esténként pedig mentünk a gödörbe, a hőforrás felesleges vizét levezető árokba fürödni. Ennek a fenséges, jó életnek csak akkor lett vége, mikor a város vége besüppedt a havas dombok közé. A gyér kerítésű házak között süvítve, vígan nyargalászott a szél, s valamennyi ki a fia volt, az mind ott melegedett meg, virágosra csókolgatva az ablaküveget. Napjában többször károgó varjak fekete hada lepte meg a ház körüli dermedt fákat, mi pedig a lehetetünkkel csinált, kis kerek ablakokon át néztük, hogy hóesőt ráznak.

Egyszer Karácsony szombatján, délután elmentünk báméskodni, a „városban” ténferegünk a fényes kirakatok között, s nagy jégvirágok szirmai között csodáltuk az ismert és ismeretlen álmok, soha el nem jöhető csodáit. Néztük a soha nem tapintott játékokat, a soha nem ízelt édességeket. Körülöttünk emberek jöttek-mentek, de mi csak álltunk nagy vágyakozva, topogtunk, fáztunk, álmodoztunk.

Azon a bizonyos estén már éppen megegyeztünk Sándor öcsémrel, hogy a hintaló, a trombita, a barlangvasút az övé lehet, de a hegedű, a képeskönyv, a mackó az enyém, mikor nagy prémgalléros, fekete kalapos ember állt meg mellettünk a kisfiával. Egy ideig a kirakatot nézte, majd bennünket. Mit gondolt, mit érzett, nem tudom, de elővette a pénztárcáját és egy 1 pengőst nyomott a kezembe.

„Vegyetek magatoknak valamit!” – mondta barátságosan. Néztük-néztük a hihetetlennek tűnő csodát, ezernyi öröm lehetőségének nyitját. Nem fáztunk már, repülni tudtunk volna. Hogyne, hiszen, ha akarjuk minden a miénk lehet: gesztenye, játék, könyv, mi több felülhetünk még a villamosra is.

A nagy örömmel, gazdagsággal ránk szakadt a baj. Mégpedig nagy, mert nem tudtunk megegyezni azon, hogy ily nagy vagyon birtokában mit is vegyünk. Hosszas egyezkedés után elmentünk a moziba, de éppen nem a legjobbkor, mert a rendőr akkor tessékelt kifelé az előcsarnokban melegedő, napraforgózó magunkfajtaikat. Így nem láthattuk a „Megfagyott gyer-

mek”-et. Innen játékküzetbe mentünk, s a pénzes emberek hetykeségével vágtam ki a pultnál:

– Hegedűt kérek, kis játékhegedűt!

– Nem! Lovat! Hintalovat! – kapott közbe Sándor, s kerek arcának szeplői az izgalomtól úgy ragyogtak, mintha vikszolva lettek volna.

– Hegedűt, hegedűt! – ismétlem kétségbeesetten.

– Nem! Trombitát vagy lovat! Nekem nem kell más! Nem kell! – kiabálta Sándor magán kívül és oldalba vágott a szóértés kedvéért, amit én menten nyugtáztam is.

– Döntsétek el mit akartok! – szólt ránk bosszúsan a kiszolgáló és már máshoz fordult.

Visszahúzódtunk egy csendesebb sarokba. Fejünk beleizzadt a kucsmába, az egyezkedésbe, mikor egy anyám forma szegény-asszony került mellénk, aki kopott kis retiküljéből markába számolgatta a filléreket. Néztük egy pillanatig, majd Sándor rántott egyet a vállán, s kifelé kezdett nyomakodni. Úgy félvállról parancsolólag visszaszólt:

– Hazavisszük, érted?!

– Haza. Anyámnak. – feletem és utána indultam.

Mögöttünk maradt a karácsonyi fényben úszó város. Mellettünk villamosok robogtak el a külváros felé, mi pedig az egyre

erősödő hóesésben gyalog ropogtattuk a havat. Kint a Sámsoni út végén a hideg északi szél arcunkba mart, szemünk könnyezett. Apró házak ablakából az útra fekvő fénykévében vígan táncoltak a hópelyhek.

Otthon Anyámnak adtam a tenyerembe izzadt 1 pengőst, ő magához ölelt bennünket és mind a hárman sírtunk. Az asztalon kék lábasban kis fenyőgally állott, néhány szaloncukorral, csillagszóróval. Énekeltünk, majd szótlánul néztük a csillagszóró tüzesőjét. Vetkőzés közben Sándor a fülembe súgta:

– Megint szegény Jézuska jött. Errefelé mindig az jár.

Félálomban még hallottam, amint Anyám mondja:

Ennek a kislánynak szétbontom azt a régi virágos ruhámat, a javából lesz egy jó kis ruha. A nagyobbiknak is ruha kellene (ez én voltam a három fiú közül).

Lackónak kabát, hallottam Apám hangját.

Jaj Istenem! – sóhajtott Anyám – de sok minden kellene, de miből?

A többi már nem hallottam, mert átölelt az álom, s mielőtt még betakart volna, arra gondoltam, holnap a közeli tanyákról talán betlehemesek jönnek. Hiszen máskor is így volt, s reggel kávéval, omló, friss, Anyám sültötte kalácsot eszünk. A nyál is számba tódult, így aludtam én el ezelőtt vagy 20 esztendővel, egy karácsony estén.



FÁK CSILLAGOKKAL  
25x23 olaj, vászon 1973

